

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»
Факультет адвокатури та антикорупційної діяльності
Кафедра організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури

АДВОКАТУРА: МИНУЛЕ, СУЧАСНІСТЬ ТА МАЙБУТНЄ

**МАТЕРІАЛИ
XV Міжнародної
науково-практичної конференції**

*14 листопада 2025 року,
м. Одеса*

Одеса
«Юридична література»
2025

УДК 347.965(477)(063)
А288

Редакційна колегія:

Н. М. Бакаянова (голова), завідувачка кафедри організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури;
С. К. Костенко, професор;
І. О. Кісліцина, доцент;
М. О. Кравченко, доцент;
О. Г. Свіда, доцент;
П. М. Синицин, доцент;
О. О. Храпенко, доцент;
Л. П. Нестерчук, старший викладач;
Р. Р. Щербатий, асистент

Рекомендовано до друку вченою радою Національного університету «Одеська юридична академія» (протокол № 3 від 15 жовтня 2025 р.)

Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє : матеріали XV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 14 листопада 2025 р.) / редкол.: Н. М. Бакаянова (гол.), І. О. Кісліцина, М. О. Кравченко [та ін.]. — Одеса : Юридична література, 2025. — 664 с.

ISBN 978—966—419—456—0

У збірнику містяться матеріали доповідей XV Міжнародної науково-практичної конференції «Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє», яка відбулася 14 листопада 2025 р. у Національному університеті «Одеська юридична академія». Доповіді учасників присвячені актуальним питанням адвокатури і здійснення адвокатської діяльності в Україні, історії адвокатури, діяльності Національної асоціації адвокатів України, проблемам і перспективам розвитку адвокатського самоврядування, правилам адвокатської етики та юридичній відповідальності адвокатів, зарубіжному і міжнародному досвіду організації та діяльності адвокатури.

УДК 347.965(477)(063)

Відповідальність за зміст та достовірність поданого матеріалу несуть учасники конференції, їхні наукові керівники та рецензенти, які рекомендували ці матеріали до друку.

ISBN 978—966—419—456—0

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2025

5. Право на безоплатну вторинну правову допомогу дітям. *Офіційний веб-сайт Координаційного центру з надання правової допомоги*. URL: <https://legalaid.gov.ua/kliyentam/chy-mayu-ya-pravo-na-bezoplatnu-vtorynnu-pravovu-dopomogu/dityam/>

Науковий керівник: асистент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія» *Щербатий Роман Романович*

Гринюк К. О.

студентка 1-го курсу магістратури факультету
адвокатури та антикорупційної діяльності
Національного університету «Одеська юридична академія»

АДВОКАТ ЯК МЕДІАТОР У СІМЕЙНИХ СПОРАХ

Сімейні конфлікти потребують рішень, що мінімізують травму для дитини, зберігають робочі стосунки між батьками й знижують витрати часу та коштів. У такій логіці медіація стає базовим інструментом, а адвокат — її природним носієм завдяки навичкам переговорів і правовій експертизі. Водночас професійні ролі «нейтрального посередника» і «представника однієї сторони» мають різний правовий режим, межі повноважень і етичні обмеження. Мета цих тез — показати, як адвокат працює в кожній з ролей законно й ефективно, не порушуючи принципів добровільності, конфіденційності та неупередженості.

Закон України «Про медіацію» визнає медіацію позасудовою процедурою врегулювання конфлікту за участю нейтрального посередника — медіатора [1]. Медіатор забезпечує процес, а не результат, він не ухвалює рішення й не нав'язує сторонам правову позицію. Законом прямо дозволено здійснювати медіацію фахівцям різних професій, у тому числі адвокатам, за умови дотримання принципів процедури та відсутності конфлікту інтересів [1]. Ключова межа така: особа, яка виконувала або виконує функції медіатора у конкретному спорі, не може одночасно представляти інтереси будь-якої зі сторін цього ж спору й отримувати від неї юридичну допомогу в межах того самого конфлікту, поєднання ролей тут заборонене, оскільки руйнує нейтральність і довіру [1].

Коли адвокат обирає роль медіатора, він працює «між сторонами», дотримуючись добровільності, неупередженості, рівності учасників і конфіденційності. Конфіденційність у медіації поширюється на документи, висловлювання та пропозиції, зроблені під час сесій, вони

не можуть використовуватися як докази без згоди обох сторін, за винятками, встановленими законом (наприклад, необхідність відвернути серйозну шкоду життю та здоров'ю) [1]. Для сімейних спорів це критично: батьки можуть відверто обговорювати чутливі обставини без ризику процесуальної «зброї». Результатом стає медіаційна угода — письмовий договір, який може існувати як цивільно-правова угода, як нотаріально посвідчена угода або як мирова угода, затверджена судом у вже відкритому провадженні [1]. Вибір форми залежить від предмета: щодо утримання дитини, порядку участі у вихованні, графіка спілкування, місця проживання з одним із батьків сторони зазвичай подають угоду на затвердження судом, що забезпечує примусову виконуваність і контроль найкращих інтересів дитини.

Коли ж адвокат діє як представник однієї сторони, він залишається стороною процесуальної рівноваги, захищає інтереси клієнта й може використовувати переговорні та «медіаційні» техніки (каучинг клієнта, підготовка варіантів, тест реальності, фокус на майбутніх домовленостях). Але це вже не медіація у розумінні закону, бо зникає нейтральність. На адвоката поширюються норми про конфлікт інтересів, адвокатську таємницю, незалежність і добросовісність обрання засобів захисту [2, 3]. Він не має права вводити іншу сторону в оману щодо своєї ролі, видаючи переговори за «медіацію», якщо сторони не уклали угоду про медіацію й не погодилися на процедуру з нейтральним посередником [1, 3]. Етичний стандарт тут простий: або адвокат — нейтральний медіатор з однаковою турботою про процес і баланс інтересів, або він — представник, який відстоює позицію свого клієнта, відкрито позначаючи це контрагенту.

У сімейних спорах вирішальним є принцип найкращих інтересів дитини. Сімейний кодекс України зобов'язує батьків погоджувати здійснення батьківських прав, а спори про спосіб участі у вихованні, місце проживання дитини та порядок спілкування вирішувати з урахуванням віку, прихильності дитини, моральних і психологічних факторів [4]. Медіаційна модель природно відповідає цим вимогам: вона не лише виробляє юридично коректний текст угоди, а й формує у батьків процедури співбатьківства — канали комунікації, алгоритми вирішення дрібних спорів, «буфери» на випадок зміни розкладу. У ролі медіатора адвокат може пропонувати правові рамки варіантів, але уникає надання порад, що схиляють до конкретного рішення, натомість він підказує, як перевірити життєздатність домовленості, відповідність імперативним нормам і можливість її виконання [1].

Практичний алгоритм для адвоката-медіатора у сімейній справі включає скринінг на неприйнятність медіації (домашнє насильство, істотний дисбаланс сили, відсутність добровільності), укладення угоди про медіацію з окресленням конфіденційності, збору та захис-

ту даних, гонорару й способу завершення, окремі попередні бесіди з кожним із батьків, спільні сесії з фокусом на потребах дитини та «майбутніх поведінкових правил» сім'ї, юридичну перевірку чернетки на відповідність імперативним нормам сімейного й цивільного права, за потреби — подання угоди до суду для затвердження [1, 4]. Якщо адвокат обраний представником однієї сторони, алгоритм змінюється: оцінка правових позицій, підготовка переговорної стратегії та захисних «червоних ліній», участь у сесіях поряд із нейтральним медіатором або паралельні переговори, контроль за тим, щоб умови домовленості були виконуваними, справедливими та відповідали найкращим інтересам дитини.

Етичні ризики у сімейних медіаціях для адвоката — подвійна лояльність, використання інформації від однієї сторони проти неї, тиск на «швидкий результат», недобросовісне поєднання ролей. Правила адвокатської етики прямо забороняють представництво при конфлікті інтересів і вимагають чесного інформування про характер послуг [3]. Безпека даних і конфіденційність мають бути організовані за стандартами адвокатської таємниці, якщо медіація не завершилася угодою, адвокат-медіатор не має права перейти в представництво будь-якої зі сторін у цьому самому спорі, навіть через певний час, — це конфлікт інтересів і порушення нейтральності [1, 3].

Змістовно угоди, досягнуті з участю адвоката-медіатора, мають три якості: юридична чистота (відповідність імперативам сімейного права, публічному порядку, правам дитини), операційна деталізованість (конкретні графіки, канали комунікації, механізми адаптації) та механізм виконання (нотаріальне посвідчення, затвердження судом, індикатори добросовісності). Така структура істотно знижує ризик подальших судових спорів, економить ресурси сім'ї та держави, а головне — допомагає захистити психологічне благополуччя дитини.

Адвокат може бути або нейтральним медіатором між сторонами, або представником однієї з них. Перша роль вимагає суворої неупередженості, конфіденційності та відмови від будь-якого подальшого представництва у цьому спорі, друга дозволяє використовувати переговорні й «медіаційні» техніки, але не підмінює медіацію як процедуру. У сімейних спорах правильний вибір ролі адвоката і дотримання законодавчих та етичних норм дають сторонам інструмент швидкого, гуманного і виконуваного врегулювання, що відповідає найкращим інтересам дитини.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про медіацію» від 16.11.2021 № 1875-IX. Верховна Рада України, Офіційний портал. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20> (дата звернення: 16.10.2025).

2. Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 05.07.2012 № 5076-VI. Верховна Рада України, Офіційний портал. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17> (дата звернення: 16.10.2025).
3. Правила адвокатської етики затверджені З'їздом адвокатів України 09.06.2017, зі змінами. Національна асоціація адвокатів України. URL: <https://unba.org.ua/legislation/730-pravila-advokats-koi-etiki.html> (дата звернення: 16.10.2025).
4. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 № 2947-III. Верховна Рада України, Офіційний портал. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14> (дата звернення: 16.10.2025).

Науковий керівник: доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», кандидат юридичних наук, доцент *Свида Олексій Георгійович*

Гудзюк Ю. Б.

студентка 1-го курсу магістратури факультету
адвокатури та антикорупційної діяльності
Національного університету «Одеська юридична академія»

АДВОКАТУРА ТА РОЗВИТОК ОНЛАЙН-МЕДІАЦІЇ: НОВІ ГОРИЗОНТИ ДОСТУПУ ДО ПРАВОСУДДЯ

Адвокатура як елемент громадянського суспільства відіграє ключову роль у забезпеченні права на справедливий судовий розгляд і ефективний захист прав людини. У контексті цифрової трансформації правової системи адвокати все частіше зустрічаються з необхідністю впровадження сучасних технологій у професійну діяльність. Одним із найбільш динамічних напрямів, що набуває популярності, є онлайн-медіація — інноваційний спосіб вирішення спорів, який дозволяє уникнути традиційного судового процесу. Цей підхід поєднує юридичну експертизу адвокатів із технологічними новаторствами, пропонуючи ефективну альтернативу судовому захисту.

Онлайн-медіація являє собою сучасний інструмент досудового врегулювання конфліктів, який дає можливість сторонам вести переговори через спеціалізовані платформи. Завдяки цьому формату доступ до правосуддя стає можливим незалежно від місцезнаходження учасників. Пандемія COVID-19 суттєво активізувала впровадження дистанційних механізмів медіації як в Україні, так і на міжнародному рівні [1, с. 383]. Використання відеоконференцій, електронних підписів та онлайн-консультацій зробили правову взаємодію більш зручною і адаптивною. Для адвокатів ці нові технологічні інструменти